

ДЕЦЕНИЈА ПРИЈАТЕЉСТВА КРОЗ ВОЈНИ СПОРТ

Потпуковник мр Драган Тодоров*, др Бранко Бошковић**

Међународни војни спортски интеграциони процеси, у оквиру којих припадници оружаних снага доприносе јачању угледа своје земље у свету, омогућају да се кроз спортски резултат, такмичарски дух, човекољубље и победничку мотивацију формира спортска визија и стил живота, који су веома значајни за свеукупни развој војне популације и успешно извршавање задатака, у миру и рату. Учесћем у организацији и реализацији војних спортских догађаја професионална војна лица система одбране Републике Србије презентовала су основне вредности војне професије и стекла су значајна искуства и знања у области менаџмента у спорту и тренинга, неопходних за остваривање врхунских спортских достигнућа. Војни спорт, када је правилно структуриран, не само да је компатибилан са академским вредностима већ их може побољшати. Реализацијом бројних активности из различитих програма Међународног савета за војне спортове (CISM), војни спорт у Републици Србији је, након десет година интензивног развоја, интегрисан у национални спорт и обезбеђен је његов одрживи развој.

* Аутор ради на Војној академији

** Аутор је пуковник у пензији

Спорт, феномен савременог друштва широког спектра активности и делатности усмерених на развој и упоређивање психофизичких и организационих способности различитих популација становништва задовољава важне индивидуалне и опште потребе људи, укључујући и изузетно значајну за једну државу – одбрамбену потребу. Организованом учешћем у спортским активностима, такмичарског или нетакмичарског карактера, унапређује се физичко и ментално здравље појединца и целокупног друштва, успоставља социјална повезаност и јача мирнодопска и борбена спремност на свим

нивоима система одбране државе. Да би одговорио својој улози у друштву, професионални припадник оружаних снага мора да буде квалитетно стручно-специјалистички обучен, физички и ментално припремљен и да поседује високе моралне вредности. Учешћем у организацији и наступом на спортским догађајима, припадницима оружаних снага омогућено је да своје функционалне, оперативне и организационе способности међусобно упоређују, унапређују кроз међуармијску сарадњу и, на тај начин, делотворно промовишу основне вредности војне професије, војске и државе.

Деценија чланства Републике Србије у Међународном савету за војне спортове (CISM) крунисана је успешном организацијом 55. светског војног првенства у кросу, априла 2013. године у Апатину. У досадашњем периоду, реализацијом бројних активности из различитих програма CISM, спорт у систему одбране Републике Србије (војни спорт) препознат је као саставни део националног спорта и обезбеђен је његов одрживи развој. Ангажовањем професионалних војних лица у организацији и реализацији војних спортских догађаја стечена су нова искуства и унапређена постојећа знања у области менаџмента у спорту и остваривања највишег нивоа психофизичких способности, неопходних како за висока спортска остварења, тако и за успешно извршавање задатака, у миру и рату. У том смислу, дат је значајан допринос унапређењу организацијских способности војних лица и неговању тимске припадности, толеранције, човечности, достојанства и пожртвованости, чиме су промовисане и основне вредности војника и врлине спортиста, као што су здравље, вера, дисциплина, храброст, издржљивост, стрпљење, умереност, праведност, креативност, сарадња, одговорност, трпеливост, разборитост, поштовање, скромност, оданост, поверење, пријатељство, гостопримство, оптимизам, самопоуздање и част.

Спортске активности у функцији одбране и војне професије

У *Стратегији националне безбедности Републике Србије* назначено је да се све интензивније и наглашеније испољава сложена међудржавна зависност која смањује ризике сукобљавања и могућност избијања криза у региону, у којем се државе све више залажу за дијалог и прихватају и унапређују опште вредности друштвене стабилности и безбедности, чије унапређивање се у све већој мери заснива на сарадњи и заједничким и усаглашеним активностима у областима

које су усмерене на очување стабилности и сузбијање негативних процеса који угрожавају општу безбедност у региону.

Основни ставови *Беле књиге спорта* (из 2007. године) указују да је „спорт део наслеђа свих људи, мушкараца и жена, битан сегмент друштвеног живота чије се одсуство ничим не може компензовати“ (Пјер де Кубертен), те да представља прогресивну социјалну и економску појаву која значајно доприноси стратегијским циљевима ЕУ, солидарности и просперитета у европском друштву, што је потврђено Декларацијом ЕУ из 2000. године (Ница). Такође, друштвена улога спорта рефлектује се на ефикасно задовољавање одбрамбених потреба, јер он представља област људске делатности која игра важну улогу у постизању бољег здравља грађана, образовања, културе, унапређивања унутрашњих и спољних односа и према којој грађани испољавају значајан интерес, јер има велики потенцијал да их уједини, независно од пола, узраста, расе, инвалидитета, религије и уверења, сексуалне оријентације и социјалног или економског наслеђа.

Припремљеност за деловање и мера у којој су знање, вештина и искуство оних који приступају надметању примењени у правом тренутку, одређују успешност у борби за победу, како на бојном, тако и на спортском пољу. Попут оружане борбе, спортско такмичење почива на суочавању са изазовом који, у виду одређене препреке (задатка), поставља достојан (равноправан) супарник. У том надметању, да би се обезбедио победнички исход, неопходно је правилно и брзо расуђивати, показати истрајност и прибраност под притиском и доносити одлуке којим ће се, поштујући прихваћена правила, велике раздаљине и наметнути изазови савладати боље од других, односно предузети решења којима ће проблеми бити преведени у предности.

За извршење својих функционалних дужности у војсци припадници оружаних снага морају усвојити одговарајућа стручно-специјалистичка знања, изградити тимску припадност и формирати потребну менталну и физичку припремљеност. Кроз војна спортска такмичења, на којима професионална војна лица настоје приказати већу ефикасност у односу на опонента, показује се достигнути ниво физичке припремљености, менталног уравнотежења, тимске припадности (сарадње) и руководилачких способности. Али, спортско такмичење као основни супстрат те борбе развија, више од свега, дух толеранције, интеркултуролошки дијалог и узајамно поштовање, разумевање и сарадњу, без обзира на етнички, културни или верски идентитет војника.

Вредности спорта, као општег показатеља здравља, организованости и снаге једног друштва, функционално се уграђују и у војну професију, којом се делотворно исказују витешка култура, храброст и врлина. Као што су у древним временима витезове красили обичаји наступа на турнирима и у војним спортовима који изражавају витешки ред, тако и дан-данас војници који се баве врхунским такмичарским спортом знатно доприносе јачању одбрамбених капацитета земље и сарадње са демократским и мирољубивим друштвима у заједничкој изградњи националне, регионалне и глобалне безбедности.

Оно што кроз спорт особину витештва уздиже до универзалног људског феномена није историјско-географска припадност већ одређено виђење света, односно став да осим постојања материјалних и сличних вредности постоје и други облици изражавања људских бића – свет врлина и свет нематеријалних тежњи и достигнућа. Свака култура познавала је хероја који је, ради ослобађања од свега што је у њему било кварно и привидно и испољавања сопствених унутрашњих могућности и квалитета, морао да прође циклус суочавања са одређеним изазовима – искушењима. На том путу борба се не може избећи, јер треба се борити да би се победило – како би победио бољи, како би победила правда над неправдом. Међутим, да би се победило потребно је знање и деловање. Јер, деловање је сврха знања и нипошто се не може избећи. Како је свака мисао, на својеврстан начин, деловање у царству мисли, следи да се исправан живот не може састојати само од исправних мисли, већ и од исправних дела. Исправно деловање подразумева активност коју покрећу исправне и несебичне намере, а манифестује га борба са задатим изазовима. Унутрашња борба, срчаност, одважност, храброст и врлине попут давања првенства духу над таштином, користољубивошћу и себичним мотивима, имају велики утицај на борбу за победом, како на бојном, тако и на спортском пољу.

Када је правилно структуриран, спорт не само да је компатибилан са академским вредностима него их, чак, може побољшати и појачати. Јер, суочавање са достојним противницима на такмичењу чини најбољи могући тест за проверу достигнутих психофизичких способности и пружа могућност да се интелигентно и вешто реагује у свим ситуацијама такмичења, анализирају и савладају одређене слабости, као и да се из тога нешто ново научи.

С обзиром на то да су покрет и кретање у основи друштвених делатности као што су одбрана и спорт, ове две области нераскидиво повезује физичко вежбање, односно тренинг – део планског и систематског процеса у току којег се посебним средствима, телесним вежбама и активностима настоји да се развије и обликује људска личност, односно процес развоја и усавршавања телесних покрета и кретања применом телесних вежби и активности, којима се унапређују моторичке и радне способности и специфичне вештине, формира стабилан и оригиналан ментални став и постиже складна свеукупна изграђеност припадника војске.

Док су се разне војске – војсковође и војници, као главни чиниоци борбених способности, безбедности и мира у региону, некада као непријатељи сусретали само на бојним пољима, данас се њихови потомци све учесталије састају на спортским теренима као противници који настоје да, једни у односу на друге, покажу већу ефикасност у савладавању постављених изазова. Спортско такмичење је прилика да, уз исправан ментални став, учтиво понашање, достојанствено држање и међусобно опхођење и поштовање, припадници различитих армија, приступањем значајном тесту, презентују и сопствене физичке способности и вештине. То је прилика да се реално сагледа колико се напредовало и који је тренутно достигнути ниво у развоју вештине у конкретној спортској дисциплини. Притом, успоставља се позитиван став према противнику, јер управо он омогућује да се сагледају недостаци, како у техници, тако и у менталном ставу, чиме се обезбеђује напредовање и усавршавање у спорту као појавном облику физичке културе, где појединац или колектив – јединица, уз максимално залагање и примену телесних активности, настоји да оствари што бољи резултат.

Међународни савет за војне спортове (CISM)

На темељима идеје о успостављању мирног и безбедног света, уважавајући историјску улогу војске као оружане силе која на то директно утиче, 18. фебруара 1948. године у Ници (Француска) формирана је једна од најбројнијих интердисциплинарних организација на свету – Међународни савет за војне спортове, позната по скраћеници CISM (од француског **C**onseil **I**nternational du **S**port **M**ilitaire). Мисија

CISM је да се кроз организовање разноврсних спортских догађаја омогући обједињавање, размена и заједништво спортских војних представника оружаних снага свих земаља чланица, што је јасно осликано слоганом CISM „Пријатељство кроз спорт”.

Чланство, руковођење и управљање организацијом CISM, на свим нивоима, регулишу Статут CISM и Правилник CISM. Предуслови да нека држава аплицира за чланство у CISM јесу: да има сопствене оружане снаге и да је званично признају Уједињене нације. Одлуку о пријему нових чланица доноси Генерална скупштина тајним гласањем шефова делегација, при чему је потребна трочетвртинска (3/4) већина при гласању.

Након запаженог ангажовања међу организацијама које признаје Међународни олимпијски комитет (МОК-а), CISM је војном спорту, кроз разноврсне облике спортских активности и делатности које ефикасно доприносе јачању психофизичких способности припадника оружаних снага, изграђивању војних колектива и њиховом делотворнијем функционисању у миру и рату, уградио нову димензију активног успостављања међународних војних односа, због чега су га, као делотворно средство за промоцију и јачање мира у свету, 2007. године признале Уједињене нације. Тај идеал садржан је у слогану CISM: „*Friendship through sport*”.

Највећи пораст чланства у CISM забележен је између 1990. и 2000. године. У периоду од 10 година регистроване су 43 земље, а сличан тренд раста учлањења постојао је једино у периоду од 1970. до 1980. године, када је регистровано укупно 30 земаља. Република Србија примљена је у чланство ове организације као њена 126. пуноправна чланица у мају 2003. године, у Дубаију, на 58. седници Генералне скупштине и Конгреса CISM.¹

Међународни савет за војне спортове (CISM) данас окупља припаднике оружаних снага из 133 земље широм света. Најзаступљеније су земље афричког континента, које чине 33,83% укупног бројног стања CISM, затим европске земље које су заступљене са 29,32%, азијске земље са 23,13% и земље Америке које заузимају 13,53% бројног чланства. Земљама чланицама CISM-а омогућава се укључивање у један уређени систем организације војног спорта кроз који могу да ис-

¹ Међународни савет за војне спортове је прва међународна војна организација којој је приступила Србија након демократских промена и реформе система одбране. Каснијим приступањем Програму „Партнерство за мир” (2005. године) потврђена је оријентација Војске Србије према светским трендовима у развоју војног спорта и ојачане су позиције Србије у CISM.

кажу и задовоље своје потребе и интересе на пољу теорије и праксе физичке обуке и спорта путем различитих активности, а на такав начин и да доприносе јачању мира, безбедности, пријатељства, солидарности и сарадње између оружаних снага у свету.²

Основни принципи на којима почива CISM су:

- унапређивање аполитичности у спорту, пријатељства између војних спортиста, промоција интернационалне хармоничности и сарадња са свим интернационалним институцијама и организацијама које имају подударне циљеве и подстичу зближавање светског становништва;
- напредак у спортским достигнућима оружаних снага као кључне потпоре интернационалном спорту и постизању универзалног мира;
- подршка универзалном праву сваког појединца да упражњава спорт по свом избору, у складу са својим потребама и поступање у складу са универзалним принципима „у здравом телу здрав дух” и „сва људска бића рођена су слободна и једнака по достојанству и правима”;
- одбацивање сваке форме дискриминације према нацијама и лицима на расној основи, религијском или политичком убеђењу, као и по основу других дискриминирајућих обичаја;
- функционисање на демократској основи и извршавање задатака сагласно универзалним, фундаменталним, правним и етичким принципима и
- подстицање чланица да организују што више спортских такмичења у духу једнаких могућности, пријатељства и фер-плеја, као и унапређивање и проучавање физичког васпитања и тренинга кроз вежбање на свим нивоима.

Највише тело CISM је Генерална скупштина која представља све земље чланице. Она усваја статусна питања, стратегијске и годишње оперативне планове, а сазива се једанпут годишње. Генерална скупштина бира Борд директора (15 чланова), управљачко-политичко тело којем председава председник CISM, који га сазива најмање два пута годишње. Генерални секретаријат CISM лоциран је у Бриселу и

² На заседању Комитета невладиних организација УН, од 22. јануара до 2. фебруара 2007. године, одлучено је да CISM добије консултативни статус у Економском и Социјалном савету УН (ECSOC), као међународна организација која је у последњих десет година битно допринела унапређењу међународних односа и мирном решавању спорова у постконфликтним подручјима.

представља стално административно и извршно тело. Канцеларије за везу са CISM успостављене су по континентима да би координира-ле регионалним активностима. Са својим одговарајућим стручним телима и комисијама CISM омогућава чланицама да се у области војног спорта успешно организују на билатералном, регионалном, континенталном и интерконтиненталном нивоу.

CISM се може сматрати мултидисциплинарном спортском организацијом, пошто су у његовим плановима и програмима заступљени разноврсни садржаји и активности:

- 1) Спортска војна такмичења.
- 2) Генералне скупштине и конгреси CISM.

Годишњи састанак Генералне скупштине посвећен је статутарним и буџетским питањима, усвајању извештаја, гласању и изборима. Место и датум одржавања састанка установљава се две године унапред, уз настојања да се сваки наредни састанак одржи на другом континенту. Конгрес је годишњи састанак делегација земаља чланица CISM одмах након Генералне скупштине, а посвећен је стратегијском и бизнис планирању, дискусијама и дебатама, презентацијама и размени информација.

- 3) Центри за развој.

Циљеви CISM развојних центара усмерени су на подстицање одржавања спортских тренинг програма и развој структура за успешно руковођење у спортској администрацији, вођење успешног тренинга и каријере врхунских војних спортиста, са што већим учешћем на спортским такмичењима CISM и образовање тренера и техничких лица у стручним областима у складу са светским стандардима.

- 4) Програм „Спорт и наука”.

Овај програм представља интерактивни пут знања на пољу наука о тренингу, биомеханике, спортске медицине, физиологије, менаџмента, маркетинга, комуникације и свих других које су релевантне и заинтересоване за област војног спорта. Његов циљ је да обезбеди посебан програм рада за CISM земље чланице ради размене новости, искустава и резултата научних истраживања на пољу војног спорта, подношења градива за дискусију, обзнањивања националних и међународних војних спортских линкова и промовисања догађаја. У току су активности на формирању званичне научноистраживачке установе у оквиру CISM-а, у облику научног института.

5) Програм солидарности.

Солидарност CISM је средство за промоцију одрживог развоја јачања мање развијених земаља чланица ради стварања подједнаких могућности свих земаља за њихово учешће у догађајима CISM. CISM спроводи акције солидарности између земаља чланица у складу са својим слоганом „Пријатељство кроз спорт”. Највећи број тих акција односи се на тренинг кампове, упућивање или позивање тренера за размену знања, обезбеђивање и координацију транспорта. Тренд повећања броја акција солидарности обележио је прву деценију новог миленијума.

6) Програм „Спорт и мир”.

Почев од оснивања 1948. године, CISM је спроводио бројне акције са циљем да се унапреде пријатељске релације између оружаних снага земаља чланица, пружи подршка мање привилегованим земљама чланицама у име пријатељства и солидарности и допринесе уравнотеженом и хармоничном развоју војних лица.

7) Програм „CISM дан трчања”.

Поводом Дана оснивања CISM (18. фебруар), почев од 2006. године, отпочеле су масовне спортске активности земаља чланица у тркачким и скијашким спортским дисциплинама, посвећеним миру у свету. На тај дан војна лица са свих континената спроводе бројне спортске и хуманитарне акције, промовишући физичко вежбање и спорт и на оригиналан начин шаљу поруке мира.

8) Програм „Жене у CISM ”.

Овај програм бави се питањима жена у војсци и њиховим ангажовањем у спорту, односно проблемом усклађивања животне активности са војном службом.

CISM је са својим правно-техничким карактеристикама имао позитиван утицај на правно утемељење војног спорта у земљама широм света.³

³ Основне „ћелије” CISM чине представници делегација, чије интересе заступа шеф делегације, који је именован у складу са законом и праксом која се спроводи у њиховим земљама. На основу дела I, поглавље I, члан 1.1. и члана 2.1. Правилника CISM, шеф Делегације је официр постављен на чело делегације од стране надлежних државних власти, које га овлашћују да у њихово име доноси одлуке у контексту CISM догађаја, чиме га чине одговорним пред Генералном скупштином CISM. У његовој је надлежности успостављање националне позиције по свим питањима CISM и

У анализи Министарства омладине и спорта Републике Србије о организацији војног спорта и позицији врхунских спортиста у односу на искуства у другим земљама истиче се да су спорт у војсци и начин коришћења спортских објеката, који постоје у институцијама надлежним за одбрану земље, од посебне важности за државу, јер су спорт и стручно усавршавање припадника војске веома значајни за успешно извршавање послова и задатака безбедности државе. Поред тога, све је већа заступљеност војних спортиста у врхунском спорту и по бројности и по квалитету. На основу анализе учешћа на Олимпијским играма у Кини – Пекингу 2008. године, констатовано је да је у 75% репрезентација било спортиста припадника војске. Истраживање Генералног секретаријата CISM⁴ показало је да 25% освајача олимпијских медаља чине професионална војна лица. Резултати војних спортиста све више се приближавају врхунским спортским резултатима. Узрок томе је што све већи број националних оружаних снага ствара специјализоване формације за тренинг и наступ врхунских спортиста, чланова државних репрезентација. Такви спортски војни састави уведени су у готово свим развијеним државама, на сличан начин како је то било и у периоду постојања „источног“ и „западног“ спортског војног савеза. Уласком у професионалну војну службу реформирано спортисти подижу престиж оружаних снага у држави, а кроз висока спортска остварења на међународном плану промовишу своју земљу и креирају имиџ националних оружаних снага.⁵

Сличности и разлике војног спорта у односу на друге области спорта могу се посматрати и кроз компарацију основних одредница највиших званичних светских организација које те области регулишу – Међународни олимпијски комитет (МОК) и Међународни савет за војне спортове (CISM).

овлашћен је да гласа на Генералној скупштини CISM, да промовише вредности CISM и националних оружаних снага, да предводи своје оружане снаге у организацији и учешћу на CISM догађајима, да сарађује са потпредседником CISM свог континента, Генералним секретаром CISM, председником спортских комисија, председником спортских комитета, да учествује у раду Генералне скупштине, континенталних и регионалних састанака, да својим потписом оверава документа у преписци и званично потврђује да су лица која наступају на такмичењима припадници националних оружаних снага.

⁴ Zechner, A. & VanMeerbeek, R., „Sixty years of friendship through sport“ 1948-2008, General Secretariat CISM 2008, Brussels, стр. 96.

⁵ Врхунски спортисти – припадници оружаних снага разних земаља су, примера ради, на последње две Летње олимпијаде (у Атини 2004. и у Пекингу 2008) освојили укупно 246 медаља (92 златне, 80 сребрних и 74 бронзаних), а на последњим Зимским олимпијским играма (Ванкувер 2010) 56 медаља (23 златне, 18 сребрних и 15 бронзаних).

Табела 1. Упоредни преглед мисија, циљева и принципа функционисања највиших светских спортских организација

МОТО	<p>МЕЂУНАРОДНИ ОЛИМПИЈСКИ КОМИТЕТ (МОК)</p> <p>"Citius – Altius – Fortius" "Брже – Више – Јаче"</p> 	<p>МЕЂУНАРОДНИ САВЕТ ЗА ВОЈНЕ СПОРТОВЕ (СИСМ)</p> <p>"Friendship through sport" "Пријатељство кроз спорт"</p>
ЛОГО		<p>Поезати припаднике оружаних снага свих држава света на пољу спорта и физичког вежбања и на тај начин израђивати пријатељство и доприносити светском миру.</p> <p>С тим у вези, СИСМ као светска међународна војна спортска организација тежи да: (1) буде база спорта унутар оружаних снага широм света; (2) повеже све спортисте света и (3) обезбеди прикључивање свим светским институцијама које имају исту мисију повезивања грађана света у складу са њиховом сфером деловања и представљања у јавности.</p>
МИСИЈА	<p>Промовисати олимпијизам широм света и водити олимпијски покрет, који чине три неодојиве компоненте: (1) Међународни олимпијски комитет (МОК); (2) међународне спортске федерације (МСФ) и (3) националних олимпијски комитети (НОК).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Промовисати физичко васпитање и допринети оперативној ефикасности. 2. Унапредити континуитет између припадника оружаних снага и нација на различитим нивоима. 3. Допринести јачању поверења, сигурности, безбедности и стабилности између оружаних снага и нација.
ЦИЉЕВИ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Допринести изградњу мирног и бољег света едукацијом младих кроз спорт. 2. Упражњавати спорт у складу са вредностима олимпијизма: – без дискриминације било које врсте и – у духу пријатељства, солидарности и фер-плеја. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Унапређивање аполитичности у спорту, пријатељства између војних спортиста и промоције интернационалне хармоничности. 2. Напредак у спортским достигнућима оружаних снага као кључне потпоре интернационалном спорту и постизању универзалног мира. 3. Поступање у складу са универзалним принципима „У ЗДРАВУ ТЕЛУ ЗДРАВ ДУХ“ и „СВА ЉУДСКА БИГА РОЂЕНА СУ СПОБОВНА И ЈЕДНАКА ПО ДОСТОЈАНСТВУ И ПРАВИМА“. 4. Одбацивање сваке форме дискриминације према нацијама и лицима на расној основи, религијском или политичком убеђењу и по основу других дискриминарајућих обичаја. 5. Поддршка универзалном праву сваког појединца да упражњава спорт по свом избору у складу са својим потребама. 6. Функционисање на демократској основи, тако да једну нацију репрезентује један глас у Скупштини СИСМ. 7. Израђивање задатака сагласно универзалним, фундаменталним, правним и етичким принципима. 8. Подстицање чланица да организују што више спортских такмичења у духу једнаких могућности, пријатељства и фер-плеја. 9. Унапредити спорт кроз вежбање на свим нивоима и развој физичког васпитања и тренинга. 10. Сарадња са свим интернационалним институцијама и организацијама које имају исте циљеве и подстичу зближавање народа широм света.
ПРИНЦИП	<ol style="list-style-type: none"> 1. Подстаћи и подржати промовисање етике у спорту, подједнако као и образовање младих кроз спорт и усмерити њихове напоре тако да, у спорту, дух фер-плеја надјача и насиље стави под забрану. 2. Подстицати и подржати организацију, развој и координацију спорта и спортских такмичења. 3. Обезбедити редовно одржавање олимпијских игара. 4. У настојању да се спорт постави у службу човечанства и на тај начин промовише мир, сарађивати са компетентном јавношћу или приватним организацијама и властима. 5. Деловати у циљу јачања јединства и заштите независности олимпијског покрета. 6. Поступати против сваког облика дискриминације који штети олимпијском покрету. 7. Подстицати и подржавати укључивање жена у спорт на свим нивоима и у свим структурлама, настојећи да се примене принципи једнакости између мушкарца и жена. 8. Водити орбу против допинга у спорту. 9. Подстицати и подржавати примену мера заштите здравља злоупотреби спорта. 10. Супротстављати се свакој политичкој или комерцијалној злоупотреби спорта и спортиста. 11. Помогати и подржавати напоре спортских организација да обезбеде друштвену и професионалну будућност спортиста. 12. Потпомагати и подстицати развој спорта за све. 13. Подржати надлежне и помагати им у вези с питањима животне средине; унапредити одрживи развој у спорту и тражити да Олимпијске игре буду одржаване у складу са тим. 14. Промовисати позитивне ефекте за земљу и град домаћин, који се односе на добра која се наслеђују након Олимпијских игара. 15. Подстицати и подржавати иницијативе спајања спорта са културом и образовањем. 16. Подстицати и подржавати активност Међународне олимпијске академије и других институција које су посвећене олимпијском образовању. 	

Из упоредног прегледа тих кључних карактеристика уочава се идентична глобална намера и мисија – кроз „Лого“ и „Мисију“ – да се спортским активностима обухвате сви континенти, што већи број земаља и што већа популација. У том погледу CISM заостаје за МОК-ом пошто још увек не захвата све континенте (Аустралија није чланица CISM), а и неке спортске велесиле, као што је Велика Британија, не желе да се укључе у програме CISM. Између дефинисаних циљева и опредељених принципа деловања једне и друге светске спортске организације има подударности, али и одређених разлика које су производ веће усмерености CISM према образовној и миротворној функцији спорта, односно већој усмерености МОК-а према вредностима олимпизма и аутономности олимпијског покрета и структура.

Највећа разлика, која у великој мери осликава модерни олимпијски покрет, с једне, и основне вредносне категорије војног спорта, с друге стране, огледа се у „Мотоу“. Мото МОК-а „Брже – Више – Јаче“ подстиче такмичарску димензију спорта која је, поред осталих разлога, допринела комерцијализацији спорта и отклону од прокламованих вредности олимпизма. Филантропски мото CISM -а „Пријатељство кроз спорт“ упућује на ону другу, не а приори такмичарску, већ мирољубиву страну спорта, као значајне цивилизацијске вредности, данас итекако потребне свима. Међутим, ни војни спорт данас, у општем процесу глобализације и индустријализације спорта и експанзије спортског тржишта, није поштеђен од комерцијализације, али је то мање изражено него у другим областима спорта.

Десет година чланства Републике Србије

Република Србија баштини пуноправно чланство у CISM од пријема државне заједнице Србија и Црна Гора на 58. Генералној скупштини и Конгресу CISM, која је одржана од 10. до 18. маја 2003. године у Уједињеним Арапским Емиратима (Дубаи). Званичну изјаву о приступању CISM и поштовању Статута и Приручника о политици и процедурама CISM, уз достављање потребних докумената (општа организација Министарства одбране, преглед делегата – представника са њиховим контактима, потврда о уплаћивању чланарине за 2003. годину, застава и химна СЦГ), потписао је министар одбране Србије и Црне Горе. Након проглашења независне државе Црне Горе и њеног иступања из државне заједнице СЦГ, Република Србија је чланство у CISM преузела 2006. године, као наслеђе.

Дужност шефа Делегације Републике Србије при CISM, од 2003. до 2012. године, обављали су: генерал-мајор Добросав Радовановић, пуковник Бранко Бошковић, генерал-мајор Видосав Ковачевић, државни секретар Министарства одбране Зоран Јефтић и генерал-потпуковник Александар Живковић. Почев од 2013. године, ту дужност обавља пуковник Драган Ђини.

Непосредна кореспонденција са Генералним секретаријатом CISM у Бриселу и чланицама CISM спроводи се преко Одсека за војни спорт Војне академије. Обавезе око регулисања годишње чланарине CISM од 2003. до 2008. године биле су у надлежности Министарства спољних послова Републике Србије, а од 2010. године то је обавеза Сектора за политику одбране МО. Услов активног чланства у CISM јесте да држава чланица, поред редовног уплаћивања чланарине, учествује, у одређеном обиму, у програмима ове организације (генералне скупштине, континентални и регионални састанци, регионална, континентална и светска војна такмичења, програми солидарности, симпозијуми и сл.).

Почев од првог наступа спортиста припадника Министарства одбране и Војске Србије на „3. светским војним играма“ (од 12. до 20. децембра 2003. године, у Катанији у Италији) до краја марта 2013. године, Делегација Србије при CISM реализовала је укупно 106 спортских манифестација и догађаја из различитих програма CISM. Припадници оружаних снага Републике Србије освојили су укупно 60 спортских одличја (11 светских, 3 европске и 46 регионалних медаља).

Од најзначајнијих војних спортских такмичења на којима су учествовали припадници оружаних снага Републике Србије издвајају се: *III, IV и V светске војне игре; I и II зимске светске војне игре; I кадетске светске војне игре* и бројна светска војна првенства у атлетици, оријентирингу, маратону, војном пентатлону, стрељаштву и падобранству.

Најзначајније спортске манифестације и догађаји које су Министарство одбране и Војска Србије организовали под покровитељством CISM су: *Европска конференција CISM* (Београд, новембар 2008. године), *42. светско војно првенство у маратону* (Београд, април 2009. године), *Стратегијски семинар CISM 2010. године* (Београд, септембар 2010. године) и *55. светско војно првенство у кросу* (Апатин, март 2013. године).

Од посебног значаја је регионална активност *1. CISM – FIFA Futsal Cup 2009*, коју је иницирала Делегација Републике Србије при CISM с

циљем јачања сарадње и помирења између оружаних снага земаља у некада ратом захваћеном региону (републике бивше СФРЈ). Ову иницијативу лично је подржао генерални секретар CISM и FIFE, а традиционално се организовала уз учешће свих 6 бивших република СФРЈ све до 2012. године, када је изостало учешће спортске репрезентације Републике Србије на 4. *CISM futsal Cup for Peace*, одржаном од 30. септембра до 5. октобра 2012. године у Подгорици. Следећи турнир у фудзалу одигран је од 27. септембра до 3. октобра 2013. године у Скопљу, у Македонији.

Свестрано ангажовање чланова војних репрезентација Републике Србије на спортским манифестацијама и догађајима при CISM, усмерено како на спортски резултат тако и на обезбеђивање узајамне техничке помоћи, помоћи сиромашнијим чланицама у име пријатељства и солидарности, те општем напору за успостављање универзалног мира и смањење тензија у некада ратом захваћеним регионима, допринело је уравнотеженом и складном развоју физичке способности припадника система одбране Републике Србије.

Својом посвећеношћу припадници Министарства одбране и Војске Србије успоставили су бројне пријатељске односе са колегама из страних оружаних снага широм света, а упоређивањем стечених вештина и усвојених знања у области спорта и физичке културе делотворно су промовисали суштинске вредности спорта, као што су: етика, здрав живот, фер-плеј, храброст, истрајност, пожртвованост, поштење, поштовање прописа, тимски рад, пријатељство, солидарност. За преданост циљевима CISM и значајан допринос развоју међуармијске сарадње кроз спорт, Генерални секретаријат Међународног савета за војне спортове CISM је, почев од 2006. године до данас, доделио 18 престижних одликовања припадницима оружаних снага Републике Србије (silver star – 3, knight – 10, grand knight – 3 и grand officer – 2).

За значајан допринос развоју војног спорта у Републици Србији, начелник ГШ ВС генерал-пуковник Милоје Милетић доделио је, на основу наредбе министра одбране, „Војну спомен-медаљу за допринос систему одбране Републике Србије“ Генералном секретару CISM, припаднику оружаних снага Холандије, пуковнику Michel van Meurs, која му је уручена на церемонији отварања 4. *Спортског првенства Војске Србије*, 20. јуна 2011. године на Војној академији.

Највећи успеси спортиста

Кроз учешће у различитим програмима CISM, око 500 припадника система одбране Републике Србије, различитих профила, стекли су драгоцену професионалну искуства и знања. Одређени број учесника остварио је вредне резултате на такмичењима CISM (табела 2), који ће остати наслеђе и добро истрасиран пут наредним генерацијама.

Од укупног броја такмичара из организацијских целина Министарства одбране и Војске Србије, који су наступали на међународним војним спортским првенствима, 84% је мушкараца, а 16% жена, професионалних војних лица.

Табела 2. Приказ наступа на спортским догађајима из програма CISM и освојених одличја припадника МО и ВС, од 2003. до 2013. године

Год. чланства у CISM		2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	Σ
Укупан број активности		3	6	8	12	8	14	14	15	13	10	3	106
Број спортских манифестација CISM	РЕГИОН	0	3	5	3	3	5	5	7	7	4	1	43
	ЕВРОПА	0	1	1	1	2	2	3	2	4	3	0	19
	СВЕТ	3	2	2	8	3	7	6	6	2	3	2	44
Укупан број такмичења		1	2	4	9	6	7	12	10	8	8	8	75
Број такмичења CISM	РЕГИОН	0	1	3	2	3	4	4	5	3	3	3	31
	ЕВРОПА	0	0	0	0	1	0	2	1	3	2	2	11
	СВЕТ	1	1	1	7	2	3	6	4	2	3	3	33
Број освојених одличја		2	0	3	0	1	3	7	25	10	9	0	60
РЕГИОН	ЗЛАТО	0	0	1	0	1	2	2	8	3	3	0	20
	СРЕБРО	0	0	1	0	0	1	2	6	4	3	0	17
	БРОНЗА	0	0	1	0	0	0	1	1	3	3	0	9
ЕВРОПА	ЗЛАТО	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	СРЕБРО	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
	БРОНЗА	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
СВЕТ	ЗЛАТО	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	СРЕБРО	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	3
	БРОНЗА	1	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	7

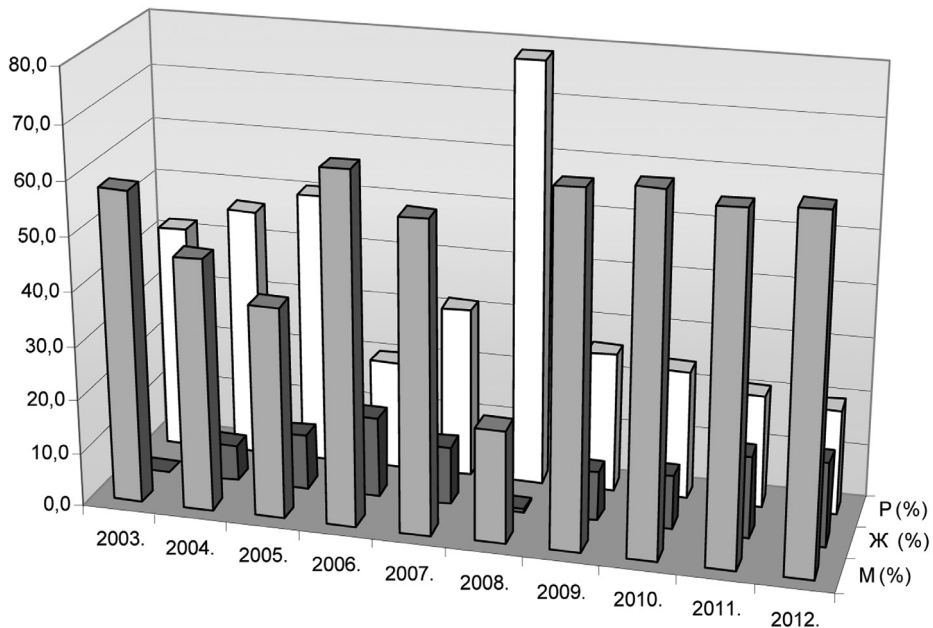

График 1. Релативна заступљеност мушкараца и жена (припадника МО и ВС) – учесника спортских догађаја из програма CISM, од 2003. до 2013. године

Припадници Министарства одбране и Војске Србије су на такмичењима из програма CISM највећи број пута наступали у атлетици (40%), а затим следе спортови као што су оријентиринг (17%), стрељаштво (12%) и војни пентатлон (11%), скијање (7%), падобранство (6%), колективни спортови (3%), борилачки спортови (2%) и пливање (2%).

Од укупно 106 реализованих активности при CISM истичу се следећи вредни резултати и освојене медаље:

1. војник Младен Тепавчевић (златна и бронзана медаља у пливању на 3. светским војним играма 2003. године у Катанији – Италија),
2. војник Мирко Петровић (сребрна медаља, освојена на 1. светском дворанском војном првенству у атлетици -3000 м, у Атини 2009. године)
3. Војна репрезентација Србије у скијању: бронзана медаља у слалому (екипно), освојена на 1. зимским светским војним играма у Аости – Италија, 2010. године.
4. Бронзане медаље на Европском првенству у џудоу, 2010. године у Новом Месту (Словенија), освојили су кадет Војне акаде-

мије Стеван Стојановић (до 73кг). и Урош Ненковић (до 81кг), војник у резервном саставу.

5. На 1. светским кадетским војним играма (2010. године, Анкара – Турска) освојена су следећа одличја:
 - Тања Тачић, кадет, сребрна медаља (екипно) и бронзана медаља (појединачно), жене ваздушни пиштољ,
 - Гордана Сарих, кадет, сребрна медаља (екипно), жене ваздушни пиштољ,
 - Милица Миросављевић, кадет, сребрна медаља (екипно), жене ваздушни пиштољ,
 - Инослава Јанковић, кадет, сребрна медаља (екипно) Атлетика - жене штафета 4 x 400 м и бронзана медаља (појединачно) на 100 метара,
 - Биљана Кањерић, кадет, сребрна медаља (екипно) Атлетика - жене штафета 4 x 400 м,
 - Слађана Ђорђевић, кадет, сребрна медаља (екипно) Атлетика - жене штафета 4 x 400 м,
 - Јовановић Невена, кадет, сребрна медаља (екипно) Атлетика - жене штафета 4 x 400 м,
 - Вања Мрђа, кадет, бронзана медаља (екипно), жене ваздушна пушка,
 - Кристина Бабић, кадет, бронзана медаља (екипно), жене ваздушна пушка,
 - Ида Попеску, кадет, бронзана медаља (екипно), жене ваздушна пушка,
 - Илија Ранчић, кадет ВМА, бронзана медаља (појединачно), мушкарци ваздушна пушка,
 - Биљана Кањерић, кадет, бронзана медаља (појединачно) у Атлетици (жене 800 метара),

Непроцењива је вредност спорта као средства за успостављање и јачање пријатељства између војника различитих формација и оружаних снага. Коришћењем бројних искустава широм света и праксе у оквиру CISM успостављен је систем војног спорта у Р. Србији (слика 1). Евидентно је да је нагла промена тежишта употребе оружаних снага наметнула да се војни спорт, да би добио ресурсе, мора „такмичити” са оперативним задацима војске, што је контрапродуктивно и за операције и за спорт.

Делегација Р. Србије при CISM се, у протеклих десет година, суочила са стварношћу да је оперативна димензија нова стварност Вој-

ске Србије. С обзиром на то да светске операције апсорбују све материјалне, менталне, интелектуалне и људске ресурсе, било је неопходно усредсредити се на вредност спорта за професионалну, ангажовану, борбено оријентисану и широм света разместиву војну организацију. С тим у вези, идеја о томе да је спорт ствар елита и да је без светских шампиона војни спорт бескористан није прихваћена, већ је сва енергија усмерена на ону врсту доприноса коју војни спорт може да понуди операцијама, спречавању криза, извођењу борбених задатака и, након тога, осигурању мира и процесу опоравка.

Слика 1. Војни спорт у Републици Србији

Закључак

Спорт је област друштвене делатности која омогућује задовољавање важних индивидуалних и општих потреба људи, укључујући и једну од најзначајнијих – одбрамбену потребу. У војним оквирима, на међународном плану, ову област, кроз јачање међуармијских интеграција, сарадње, пријатељства и поверења, данас успешно регулише Међународни савет за војне спортове (CISM). Република Србија, након десет година чланства у CISM, баштини запажену међуармијску сарадњу са бројним земљама света, чиме је значајно ојачана позиција и кредибилитет наше војске и земље на међународном плану. Учешћем спортиста у операцијама јачања мира, безбедности и поверења у свету, кроз разноврсне активности из програма CISM, унапређују се сопствене оперативне способности и повећава дипломатски потенцијал и углед наше војске и државе у свету.

Ангажовањем професионалних војних лица система одбране Републике Србије на војним спортским манифестацијама, у својству такмичара, руководиоца или организатора, унапређују се: тимска припадност, организацијске способности; знања у области остваривања највишег нивоа психофизичких способности, неопходних како за висока спортска остварења, тако и за успешно извршавање задатака у екстремним ситуацијама, у миру и рату, као и искуства у вођењу политике одбране која се тиче међународне војне сарадње кроз спорт. На тај начин, у складу са Уставом Републике Србије, подстиче се дух толеранције и интеркултуролошког дијалога, узајамно поштовање, разумевање и сарадња међу припадницима оружаних снага на Балкану, без обзира на њихов етнички, културни или верски идентитет, с једне стране, и ефикасно се промовише војна професија и јачају властити одбрамбени капацитети, кооперација са демократским и мирољубивим државама и способности за активно учешће у процесима сарадње и заједничког деловања са другим земљама и субјектима међународних односа у изградњи националне, регионалне и глобалне безбедности, што је, с друге стране, у складу са Белом књигом одбране, Стратегијом одбране и Стратегијом националне безбедности Републике Србије.

Укључивање Републике Србије у међународне војне спортске интеграционе процесе, спортски резултати, такмичарски дух, човекољубље и победничка мотивација да се буде бољи, врснији и способнији од војних спортиста – опонената, допринели су јачању угледа

наше земље у свету, као и формирању спортске визије и стила живота, који су веома значајни за здрав психофизички развој војника, односно њихов природни и социјални опстанак. Мада је у протеклој деценији одређени број нација настојао да своју војну супериорност докаже и кроз војни спорт, већина земаља света, попут Србије, пратила је пут фер-плеја, афирмације, заједништва и сарадње. Након десет година учешћа у разноврсним програмима под окриљем CISM остварени су, поред спортских, запажени резултати и на пољу доприноса хармонизованости и интероперабилности нашег професионалног састава војске, промовисања националне, расне и верске равноправности и равноправности полова, очување животне средине и јачање мира, безбедности, сарадње и поверења у региону Балкана и шире, што је у складу са основним националним вредностима, интересима и циљевима политике националне безбедности и одбране Републике Србије.

Литература:

1. Ахметовић, З., Бошковић, Б., Тодоров, Д., Војни спорт: *Како спортски догађаји могу ефикасно допринети стабилизацији региона*, Симпозијум Међународног савета за војне спортове, Београд, 28.-30. септембар 2010.
2. CISM, *Sixty Years 1948–2008*, CISM general Secretariat, Brussels, 2008.
3. CISM Strategic plan 2007–2011, CISM general Sekretariat, Brussels, 2006.
4. International Military Sport Council (CISM), *European Strategic plan-2011*, CISM European Liaison Office, Stockholm, 2007.
5. Материјали са конгреса, састанака и симпозијума CISM.
6. Стратегијска и нормативна документа CISM.
7. Тодоров, Д., Нови гласник, Војноиздавачки завод Београд, март 2009.
8. Zinc, T., *Menadžment promena u svetskim organizacijama*, CISM Strategic seminar 2011-2018, Belgrade, Serbia 28-30 Sept. 2010.
9. 4th Military World Games, CISM special edition, CISM, Brussels, 2007.
10. Извор са интернета: <http://www.cism-milспорт.org>